І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXI. Ч. 135. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 23-го ЛИПНЯ 1964 10 ЦЕНТІВ | 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JULY 23, 1964 No. 135. VOL. LXXI

КУБИНСЬКІ ДЕМОНСТРАНТИ ВИМАГАЮТЬ РІШУЧИХ ДІЙ ПРОТИ КАСТРА

КУБИНСЬКИЙ РЕЖИМ ПОНОВЛЮЄ СВОЮ ОФЕРТУ В СПРАВІ ПЕРЕГОВОРІВ ІЗ ЗДА

Вашингтон. — 21-го липня 8 000 кубинських політичних втікачів зібралися в столиці, щоб демонструвати перед будинком, в якому почалася конференція міністрів закордонних справ держав Латинської Америки, щоб вирішити справу санкцій проти Куби режиму Кастра за те, що комуністи з Куби вели підривну роботу у Венесуелі. Під час демонстрації прийшло до зудару між кубинськими втікачами, які хотіли дістатися до будинку нарад, і поліцистами. 4 особи· один кубинець і три поліцисти були поранені. Демонстранти кидали каміння на поліцію, яка охороняла будинок конференції. 4 демонстранти були заарештовані, в тому були дві жінки, але пізніше всіх їх звільнено. Сутичка демонстрантів з поліцією тривала цілу годину. Демонстранти прибули з різних стейтів ЗДА, між ними були жінки й діти. Конференція міністрів Організації Американських Держав має схвалити проти Кастра резолюцію за його агресивну діяльність в країнах Латинської Америки. Демонстрація відбулася за поліційним дозволом і почалася під пам'ятником Вашингтона та йшла до пам'ятника Лінкольнові. Вона відбувалася в порядку, але частина демонстрантів перелізла через поліційні барикади та намагалася дістатися під будинок, де відбувалася конференція міністрів закордонних справ ОАД. Кінні поліцисти стримали демонстрантів, в'їхавши на них кіньми так, що деякі жінки впали на землю. Тоді демонстранти почали кидати камінням і цеглами· що були на площі розібраного будинку. Демонстранти виступали проти мехіканської делегації, яка є за Кастром і не хоче голосувати за те, щоб проти Куби зарядили якнайгостріші санкції. Деякі демонстранти гукали на адресу поліції: „Ви такі самі, як росіяни". Цікаве, що дипломати, між якими був і державний секретар Дін Раск із своїми співробітниками, довідалися про демонстрацію аж тоді· коли вона закінчилася. На цій конференції не було кубинського міністра закордонних справ, бо Куба Кастра виключена з нарад ОАД, але кубинський прапор повівав між іншими прапорами латинських країн. Дін Раск заявив на початку конференції, що уряд ЗДА хотів би, щоб делеґати почувалися якнайкраще. Уряд ЗДА не є вдоволений із демонстрацій кубинських втікачів. Того самого 21-го липня Кастрів брат міністер збройних сил Рауль Кастро заявив на пресовій конференції в Сантіяго де Куба, що Куба погоджується на переговори із ЗДА, не ставлячи перед тим жадних умов, як це було давніше· коли Кастро заявляв, що може переговорювати з Вашинґтоном коли ЗДА покінчать економічну бльокаду, припинять підривну акцію на Кубі, озброюючи кубинських втікачів, припинять летунську розвідку над Кубою та залишать військову базу на острові — Ґвантанамо. Тепер Куба, казав Кастрів брат, не ставить жадних передумов перед переговорами із ЗДА тільки хоче, щоб і ЗДА зробили те саме у відношенні до Куби. Д-р Р. Кастро гостро заатакував республіканського кандидата на президента сенатора Беррі М. Ґолдвотера в промові на похороні кубинського вояка, якого вбили американці в неділю з бази Ґвантанамо. Представник ЗДА заперечив це кубинське оскарження. Д-р Кастро назвав сенатора Ґолдвотера „Гітлером з атомовою бомбою", ціллю якого зараз після вибору буде інвазія на Кубу та започаткування третьої світової війни. На думку кубинського міністра війни президент Джансон повинен не допускати до таких „провокацій", як вбиття кубинського вояка, бо такі події використовують республіканці та домагаються зараз інвазії на Кубу. Рауль Кастро зробив оферту ЗДА переговорювати з Кубою після того, як Фідель Кастро кілька тижнів тому заявив був представникові „Ню Йорк Таймсу", що Куба не буде вести підривної акції проти Латинської Америки, коли ЗДА припинять допомагу кубинським втікачам.

Фарлі називає Республіканську Конвенцію образливим путчем

Ню Йорк. — Колишній голова Демократичного Крайового Комітету і колишній головний поштмайстер Джеймс А. Фарлі склав окрему заяву про те, що Республіканська Крайова Конвенція в Сан Франсіско виглядала на „образливий путч". Фарлі твердить, що не можна вірити, що делеґати на ту Конвенцію є дійсними виразниками Республіканської Партії· бо не можна собі уявити, щоб Республіканська партія не відсепарувала себе від групи Товариства ім. Джана Бирча, якої голова назвав був генерала Айзенгавера, що дістав був 33 000 000 голосів, і якого шанують і люблять 195 000 000 американців, — свідомим комуністичним аґентом. Фарлі твердить, що така акція Республіканської Конвенції не є республіканською, і вона є протиамериканська. Фарлі вірить, що американський нарід відкине оцю екстремістичну ідеологію сенатора Б. Ґолдвотера, як відкинув був філософію брунатних і чорних сорочок нацизму та фашизму. Гостро виступав проти екстремізму та екстремістів і сенатор Джорджії Е. Сандерс, який назвав його пістряком, якого треба якнайскорше оперуватти.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Джансон** разом із дружиною та з двома доньками Линдою й Лусі принимав на площі при Білому Домі закордонних студентів, які один рік перебули у ЗДА і тепер вертаються додому. Всіх студентів було 3,000 і Президент та його родина змішалися з ними так, що аґенти секретної служби не могли дати безпеки в такій великій товпі. Президент поданням руки вітався зі студентами, які оваційно його вітали. Ці студенти один рік жили в американських родинах, студіюючи в школах. Подібно американські студенти пізнають дорогою виміни закордонні країни.

● **Поштовий Департамент** повідомив, що треба і на пакунках подавати число поштових районів, бо тоді вможливлена буде швидша достава пачок адресатам. Досі ці числа, так званий „ЗІП Код", треба було подавати на листах і картках та книжках і журналах, пересиланих поштою.

● **Голова Радіової Корпорації Америки Дейвід Сарнофф**, промовляючи до Товариства Американських Банкирів на Світовій Виставці, передбачає, що машини - компютери вможливлять голосувати з свого власного мешкання, натискаючи на електричний ґудзик та подаючи своє число. Годину після закінчення виборів вже можна буде знати їхнє число.

ҐОЛДВОТЕР І МІЛЛЕР ВЗЯЛИ УЧАСТЬ В РЕСПУБЛІКАНСЬКОМУ САЛЮТІ ПОНЕВОЛЕНИМ НАЦІЯМ

Сенатор Роман Грушка, республіканець з Небраски (другий зліва) вітає представників національних груп перед Республіканським Салютом для Поневолених Націй в Сан Франсіско. На фото: перший зліва — Джозеф Яцковіч з Ню Джерзі, кол. голова Відділу національностей в Республіканському Крайовому Комітеті, і направо від сен. Грушки — Френк Плева, кол. президент Американсько - Чеської Громадянської Ради, і проф. д-р Лев Е. Добрянський з Вашинґтону, Д. К., голова Крайового Комітету Поневолених Націй та президент УККА.

Сан Франсіско, Каліфорнія. — Довгими оплесками привітали 1 000 учасників Республіканського Салюту Поневоленим Націям появу сенатора Беррі Ґолдвотера, губернатора Вілліяма Скрентона, конґресмена Едварда Дервінського та ін., коли вони з'явилися тут у готелі Марк Гопкінс, щоб узяти участь у Салюті. Як повідомляє спеціяльний випуск „Новин" з рамени Республіканської Конвенції, з датою 15 липня, — у готелі вже були представники різних національностей: поляки, вірмени, чехи, українці, угорці, литовці та ін., між ними деякі в народних одягах. Промовляючи до зібраних, сенатор Ґолдвотер, між іншим, сказав: „Я не належу до тих наївних людей, які думають, що ви можете жити з вашим ворогом, особливо тоді, коли ворог поклявся вас знищити... Я не думаю також, що можна спинити ідею, вбиваючи людей". Далі сенатор Ґолдвотер, нині вже кандидат на Президента від Республіканської Партії, сказав, що хвилюючим питанням сучасности є питання, „куди ми йдемо — щоб бути вільними людьми, чи рабами?" Він згадав також, що його дід прибув до ЗДА з Польщі. Конґресмен Вілліям Міллер, тепер кандидат на віце-президента від Республіканської Партії, був довго оплескуваний за таку заяву: „Наша закордонна політика ніколи не буде успішною, доки всі поневолені нації не будуть такими ж вільними, як ми". Міллер підкреслив парадоксальність сучасного становища: „Це подивугідне — утримувати могутню воєнну силу і, одночасно, мати в уряді людей, які думають, що ви (себто поневолені нації) можете примиритися з комуністами і жити з ними в цьому світі". Губернатор Скрентон нагадав, що він був одним із тих, хто в 1959 році сприяв проголошенню Конґресом Тижня Поневолених Націй. Майстром церемонії Салюту Поневоленим Націям був конґресмен Е. Дервінський. Д-р Лев Добрянський був також присутнім, як голова Краєвого Комітету Поневолених Націй, та виголосив відповідну до урочистости промову. Учасники Салюту одержали сотні привітів від провідних республіканців. У Плятформі Республіканської Партії, що її було вироблено під час Конвенції в Сан Франсіско, у пункті про необхідність допомагати поневоленим націям у їх боротьбі за свободу, названо такі країни: „Угорщина, Польща, Східня Німеччина, Чехословаччина, Румунія, Альбанія, Болгарія, Латвія, Литва, Естонія, Вірменія, Україна, Югославія, з сербським, хорватським і словенським народами, Куба, червоний Китай та багато інших".

У Філядельфії відбулося маніфестаційне відзначення Тижня Поневолених Націй

Філядельфія. — Місцевий Комітет Поневолених Націй провів у неділю 19-го липня, о год. 1:30 по пол., на площі біля Інтепенденс Гол, шосте з черги відзначення Тижня Поневолених Націй. Маніфестація відбулася при численній участі громадян Філядельфії й околиці. Гарно прибрана плятформа, біля якої майоріли прапори дванадцяти національних груп, членів Комітету Поневолених Націй та символічний вінок перед плятформою, з написом „За свободу і незалежність усіх поневолених націй", творили тло для цієї успішної маніфестації, яку започатковано американським національним гимном та молитвою, що її провів о. Джан Фалатек, представник американської філядельфійської католицької Архидієцезії. Короткі, політично змістовні промови виголосили: п. Ігнат Білинський, про значення Тижня Поневолених Націй для американського народу і вільного світу, голова КПН д-р Остин Апп, про єдність визвольних ідей та цілей у боротьбі за визволення всіх поневолених народів та генерал Гаррі Ля Брум, на тему „Поневолені нації — справжні союзники Америки". Відчитання проклямацій Тижня Поневолених Націй, що їх проголосили губернатор Пенсилвенії В. Скрентон та посадник Філядельфії Джеймс Тейт, в імені якого вітав учасників маніфестації представник Міської Ради Ричард Оляноф, звідомлення адв. Томи Дармопрая про ухвалену в плятформі Республіканської Партії підтримку справи поневолених націй та схвалення резолюцій, які будуть переслані до Державного Департаменту та всім сенаторам і конґресменам, — завершили програму маніфестації, якою проводив представник КПН, п. Василь Низовий. Після закінчення маніфестації молитвою, яку провів пастор д-р Френсис Шірер, члени Комітету Поневолених Націй склали біля Дзвону Свободи в Індепенденс Гол символічний вінок, при чому голова КПН, д-р Апп, виголосив до зібраних у залі громадян, в цьому численної групи американських скавтів, слово про символіку складення вінка. Гарне враження серед різнонаціональних учасників маніфестації робили групи дівчат у своїх національних строях, в цьому і група українських дівчат, членів СУМА і ОДУМ. Американська преса подала обширні звідомлення про маніфестацію, підкреслюючи висловлену в промові генералом Ля Брумом та іншими промовцями конечність розподілу совєтської імперії та відновлення державної незалежности поневолених народів.

Президент Джансон зарядив, щоб аґенти ФБІ перевели слідство в справі нюйоркських заворушень

Вашинґтон. — Пресовий секретар Білого Дому Джордж Ріді 21-го липня відчитав заяву президента Джансона в справі міжрасових заворушень в Ню Йорку, які вже тривають цілий тиждень внаслідок того, що минулого четверга 16-го липня поліційний старшина застрелив був неґритянського хлопця під час вуличних заворушень. Президент зарядив, щоб аґенти Федерального Бюра Інвестиґацій в Ню Йорку допомогли міській поліції та стейтовим органам безпеки встановити дійсну причину заворушень, в яких вже згинули дві особи· а кільканадцять осіб були поранені та заарештовані. Президент сказав у своїй заяві, що всі мусять це зрозуміти, що „насильство і незаконні виступи" не будуть толеровані, незалежно від того, хто їх допускався б на вулицях міста. Про здійснювання законів мають дбати місцеві органи та стейтові аґенції. Президент телефонічно розмовляв із діючим посадником Ню Йорку Полом Скрівейном, якому обіцяв співпрацю федеральних чинників у втриманні порядку в Ню Йорку. Посадник міста Роберт Ваґнер був на відпустці в Европі, але на вістку про заворушення в місті 21-го липня прилетів назад до Ню Йорку і вже перевів конференцію із Скрівейном та з командою міської поліції.

Ґолдвотер хоче конферувати з Президентом в справі міжрасового напруження

Вашинґтон. — Сенатор Б. М. Ґолдвотер заявив, що він радо привітав би нагоду разом із президентом Джансоном конферувати в тій цілі, щоб під час виборчої кампанії не порушувати справи расових відносин в цій країні в такій формі, щоб збільшувати те расове напруження, яке виникло в останньому часі і яке могло б ще збільшуватися внаслідок промов під час виборчої кампанії. Цю заяву склав сенатор Ґолдвотер у відповідь на запит журналіста на пресовій конференції. В Білому Домі заявили, що президент Л. Б. Джансон дуже радо піде на руку в цій справі і погодиться на те, щоб під час гарячої виборчої кампанії не порушувати справи закону про громадянські права, який саме тепер треба здійснювати. Ґолдвотер сказав: „Я дуже радо засів би з Президентом до спільного стола та обговорив цю справу". На думку республіканського президентського кандидата треба зробити все можливе· щоб не збільшувати того напруження, яке існує між неґрами та іншими меншиневими групами, які гадають, що їх трактується гірше, як інших американських громадян.

Ненні стверджує, що комуністи не зробили нічого для італійського робітництва

Рим. — Провідник італійських лівих соціялістів і відомий політичний діяч П'єтро Ненні ствердив у своїй статті, надрукованій в соціялістичному щоденнику „Аванті" що діяльність італійських комуністів обмежується виключно до пустої пропаґанди і що італійський комунізм не дав нічого позитивного і конкретного працюючим масам Італії. Усі обіцянки комуністів, чи як заявив Ненні, „чек" для семи з половиною італійських робітників, які в останніх виборах голосували за комунізм виявилися чеком без покриття. Атака П'єра Ненні на комуністів і комунізм викликала широкий відгомін в італійській і світовій пресі. Вона сенсаційно особливо - з того погляду, що Ненні довгими роками підтримував італійську комуністичну партію на терені парляменту, бльокуючись з нею часто проти уряду і правих партій. З'ясовуючи позиції лівих італійських соціялістів, Ненні ствердив у своїй статті, що вони мусять брати до уваги реалітети сьогоднішнього господарського розвитку і ставити інтереси держави й нації понад доктринарними інтересами партії. Ненні перестерігав у своїй промові також проти правих напрямків, що приходять до голосу в ЗДА з перемогою Ґолдвотера на республіканській конвенції, і в Західній Німеччині — у зв'язку з „ґоллістичною" активністю колишнього міністра оборони Франца Йосифа Штравса.

Англійська поетеса Віра Річ одержала спеціяльну подяку і грошову винагороду від Крайового КПШ

Ню Йорк. — За однодушною постановою Екзекутиви Комітету Пам'ятника Шевченкові, англійській поетесі Вірі Річ, переклад якої з твору Тараса Шевченка викарбовано на могутній стіні Прометея пам'ятника Кобзареві у Вашинґтоні, вислано спеціяльного листа - подяку та 300 долярів. Віра Річ мала прибути до Вашинґтону на відкриття пам'ятника, але не змогла через стан свого здоров'я. Красвий КПШ відзначає надзвичайно талановиту працю поетеси в ділянці перекладів творів Тараса Шевченка на англійську мову та висловлює панні Вірі Річ повне признання за її цінну працю для добра української культури.

"Daily News" називає Український День на Світовій Виставці імпозантним

Ню Йорк. — Відомий нюйоркський щоденник „Дейлі Нюз" з 20-го липня ц. р., в репортажі Ричарда Матью, називає українські виступи в „Зінґер Бовл" імпозантними особливо цікавими, незвичайними. „На другій стороні Виставки, в „Зінґер Бовл", американці українського походження з метрополітальної округи, — читаємо в щоденнику, — мали дуже цікавий — (спектакюлярний) — показ українських танців і співів, у традиційних одягах". Часопис зазначає, що в концерті взяли участь Капеля Бандуристів з Дітройту та хор „Думка" з Ню Йорку, обоє під диригуванням Івана Задорожного, та що були також показані виступи Об'єднаних Українських Танцюристів, під мистецьким керівництвом хореографа Валима Сулими.

● **З міста Конін в Польщі** повідомляють, що там тепер немає таких жидівських родин, які називалися б Голдвассер. Перед війною в Коніні було 3,000 жидівських мешканців, чи були між ними жиди з прізвищем Ґолдвассер — важко ствердити, бо німці знищили всіх жидів і всі жидівські метрики. Це вияснення подається у зв'язку з тим, що дід республіканського президентського кандидата Майкел Ґолдвассер виеміґрував в 1848 році з Коніна до Америки, де змінив прізвище на Ґолдвотер. Конін тепер має 30,000 мешканців, в тому трьох жидів. Після німців залишилося було 60 жидів, але вони виїхали до Палестини. Посадник Коніна Здзіслав Шклярковський сказав, що це є честю для Коніна, коли світ дізнався, що Ґолдвотера предки походять із цього міста.

ХРУЩОВ І ҐОМУЛКА АТАКУЮТЬ ЗДА І ҐОЛДВОТЕРА

АМЕРИКАНСЬКИЙ І БРИТІЙСЬКИЙ АМБАСАДОРИ ВИЙШЛИ ДЕМОНСТРАТИВНО ІЗ ЗАЛІ

Варшава. — Промовляючи у вівторок 21 липня ц. р. під час урочистого зібрання, влаштованого з нагоди 20-річчя встановлення комуністичного режиму в Польщі, совєтський прем'єр і перший секретар ЦК КПСС Нікіта Хрущов і перший секретар польської комуністичної партії Владислав Ґомулка заатакували гостро закордонну політику ЗДА, як також факт номінації сенатора Беррі Ґолдвотера на республіканського президентського кандидата. Обидва комуністичні вожді заявили у своїх промовах, що евентуальний вибір Ґолдвотера на президента ЗДА збільшив би загрозу війни. „Ми мусимо тримати чистою нашу зброю, щоб бути готовими дати належну відсіч на їхні інтриґи і затії" — говорив Хрущов. Вторуючи, комуністичний лідер Польщі Ґомулка заявив, що Вашинґтон й уряд Західньої Німеччини „об'єднані на спільній плятформі воюючого антикомунізму, намагаються своїми діями привести світ над безодню війни". „Зокрема дуже некорисно для миру розвивається — за словами Ґомулки — ситуація в ЗДА, найновішим і кричущим виявом чого є номінація сенатора Ґолдвотера". Присутній на залі під час варшавських урочистостей американський амбасадор до Польщі Джан Мурс Кебот, вислухавши Ґомулку, встав і вийшов демонстративно із залі ще перед закінченням його промови. Після того, як Ґомулка закінчив говорити, покинув комуністичне збіговище також британський амбасадор і декан дипломатичного корпусу у Варшаві сер Джордж Лісл Клуттон. У зв'язку з демонстративним виходом Кебота з варшавського комуністичного зібрання в політичних колах звертають увагу, що це перший випадок того роду в історії дипломатичних взаємин ЗДА з польським комуністичним режимом. Хрущов, промова якого тривала 40 хвилин, не згадував по імені і не атакував безпосередньо Ґолдвотера, але порівняв республіканську конвенцію в Сан Франсіско із збіговищем гітлерівських нацистів в Нюрнберґу і заявив, що прийнята республіканцями плятформа відбиває погляди найбільш реакційних кіл у ЗДА і що республіканський кандидат хоче вмаршувати до Білого Дому під прапором антикомунізму. Згадував у своїй промові Хрущов також і китайських комуністів, заявляючи, що вони зійшли на „шлях націоналізму" і натякав, що такими ж самими „націоналістами" є провідники комуністичної партії Румунії, які зрікаються тісніших зв'язків із державами комуністичного бльоку для торговельних контактів із Заходом. Ґомулка атакував Ґолдвотера більш безпосередньо, заявляючи, що його політика спрямована на ґльобальну нуклеарну катастрофу. Відбувалося комуністичне зібрання в залі варшавського Сойму, наповненій партійними провідниками і функціонерами, які „бурхливо" оплескували промови Хрущова і Ґомулки.

Африканські держави хочуть бойкотувати Портуґалію і Південну Африку

Каїро. — На конференції Організації Африканської Єдности, яка відбувається в столиці Єгипту і в якій бере участь більшість африканських держав, обговорювано у вівторок 21 липня можливості застосування бойкоту й економічного та політичного тиску проти Портуґалії і Північної Африки. Перша із названих країн відмовляється ще й досі признати незалежність своїм колоніям в Африці і в другій обмежена свобода неґритянського населення. В резолюціях, прийнятих учасниками каїрської конференції закликається до посилення бойкоту Портуґалії і Південної Африки, зривання дипломатичних взаємин і торговельних зв'язків із цими державами і до недопускання їх кораблів до африканських пристаней і літаків на африканські летовища. В конференції беруть участь представники 34 африканських держав.

Місія ОН добачає загрозу нового конфлікту між Камбоджею і Південним В'єтнамом

Об'єднані Нації, Ню Йорк. — Спеціяльна місія Ради Безпеки ОН, яка перебувала останнім часом в Камбоджі, прослідкуючи ситуацію у взаєминах цієї країни з Південним В'єтнамом, ствердила, після повороту до Ню Йорку, що потрібна негайна інтервенція ОН, щоб теперішні непорозуміння між цими країнами не розгорнулися в ширший конфлікт. У своєму звідомленні, переданому Раді Безпеки, названа комісія стверджує, що мусять бути знайдені якнайшвидше способи для встановлення безпосередніх дипломатичних взаємин між Камбоджею і Південним В'єтнамом і що Об'єднані Нації мусять допомогти в докладному визначенні границі між цими обома країнами, щоб таким способом запобігти дальшим сутичкам і могти кожночасно встановити відповідальність за таке чи інше порушення встановленого кордону. Уряд Південного В'єтнаму на пропозицію визначення границі з допомогою ОН вже погодився, але не дає згоди на це Камбоджа, обвинувачуючи і Південний В'єтнам і ЗДА в агресії на її територію. Підтримувана Совєтським Союзом і Францією Камбоджа вимагає відновлення праці міжнародної женевської конференції з 1954 року, на якій була визнана незалежність колишніх французьких колоній — Камбоджі, В'єтнаму і Лаосу.

У СВІТІ

● **Німецький канцлер Людвік Ергард** був присутній на врочистості в Бонні, коли під пам'ятником в пошану тих, які 20 років тому 20-го липня хотіли вбити Гітлера та звільнити Німеччину від нацизму. В Берліні кардинал Юліюс Дерфнер сказав в проповіді, що „мученики за іншу Німеччину згинули тоді на те, щоб німці могли жити в цій іншій Німеччині". Євангелицький єпископ в Ґанновері д-р Ганс Лільє сказав, що змовники на життя Гітлера вірили, що отой ланцюг гітлерівських злочинів можна перервати тільки за допомогою ще одного відважного злочину. 20-го липня 1944 року Клявз фон Штавфенберґер кинув був бомбу, щоб вбити Гітлера, але бомба не поцілила його. 200 осіб, що брали участь у цій змові проти Гітлера, згинули після невдалого атентату, а 5,000 осіб, запідозрених у змові, були знищені пізніше.

● **Три найбільші західньо-німецькі промислові заклади** — сталеварні Круппа, фабрика електричних виробів Сіменса-Шукерта і електрична компанія АЕГ — погодились заплатити відшкодування тим жидам, які за часів Гітлера працювали у них, як примусові робітники. Висоти відшкодування не подано.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

Вимоги Сайгону і ЗДА

Висловлені останніми днями вимоги південнов'єтнамського уряду і його голови генерала Нгусна Хана поширити — в ім'я визволення й об'єднання В'єтнаму — воєнні дії в Південному В'єтнамі на територію комуністичного Північного В'єтнаму привернули знов увагу світу, зокрема американської публічної опінії, до проблем, зв'язаних із важкою ситуацією тієї країни.

І генерал Нгусн Хан і південнов'єтнамські патріоти мають рацію, засуджуючи Женевський договір, як джерело і причину сьогоднішньої в'єтнамської трагедії, і обвинувачуючи Пейпінг і Москву, з одного боку, а Францію, з другого, в тому що це вони накинули В'єтнамові цей договір ганьби й уможливили комуністам їхню агресію. Мають вони також рацію, вимагаючи ліквідації Північного В'єтнаму, як політичної і військової бази південнов'єтнамським комуністів. Але цілком непереконливо звучать їх погрози, що коли комуністичний Китай і Північний В'єтнам не припинять своєї агресії, то ввесь в'єтнамський нарід підійметься до рішучої боротьби за визволення й об'єднання цілої країни.

Не зважаючи на патріотизм такого роду аспірацій і вимог, вони цілком нереальні, позбавлені будь-яких виглядів на здійснення. І Нгусн Хан, і члени його уряду, і командування збройних сил Південного В'єтнаму, і свідоміші з-поміж південнов'єтнамських патріотів знають добре, що при сучасному станові речей південні в'єтнамці не мають сил не тільки на те, щоб поширити війну на Північний В'єтнам, але й навіть на те, щоб дати собі раду з комуністичними партизанами в самому ж Південному В'єтнамі.

Куди реальніше дивляться на цю справу американці, які заангажувалися у в'єтнамську війну, щоб врятувати цю країну від комунізму і зберегти її свободу. Усвідомлюючи, що успішна боротьба з інфільтрацією комунізму залежить від здорового господарського розвитку країни і добробуту її населення, американці уже протягом кількох років ведуть широку інформативно-освідомну і конкретну організаційну акцію серед населення, допомагаючи — особливо ж мешканцям сіл — загосподарьовуватися, збільшувати свій добробут і безпеку від партизанських наїздів. Водночас із цим ЗДА асигнують мільйони долярів для Південного В'єтнаму не лише на мілітарну підтримку, але й на господарську розбудову. А останнім часом американці, доцінюючи вагу доброї адміністрації, започаткували перевишкіл голів окремих повітів і округ тієї країни, щоб таким чином зробити це успішнішим проводжуване заходами ЗДА внутрішньо - національне замирення. Активної підтримки і зрозуміння в здійснюванні цих намагань американці не мають: навпаки, дуже часто зустрічаються вони не лише з байдужістю південнов'єтнамських урядових чинників, але навіть із саботуванням цих заходів, особливо ж в ділянці земельної реформи.

Об'єднання В'єтнаму не залежить від сторонньої, в даному випадку американської, допомоги. Цієї цілі в'єтнамці доб'ються не проголошуваною покищо на словах рішучістю й солідарністю в боротьбі з комунізмом, але передусім наполегливістю в здійснюванні соціяльних реформ, усуненням усіх причин, особливо ж внутрішнього морального порядку, що сприяють комуністичній агресії. Тільки тоді можна буде думати про визволення Північного В'єтнаму.

Москва і українська книжка

Ми вже писали про дуже малі наклади видань українською мовою в УССР, зокрема цікавіших видань. Навіть ювілейний „Кобзар" видання Академії Наук у Києві вийшов таким малим тиражем, що вже й у місцевій пресі нарікали, що ніде не можна його дістати. Але поруч із цим явищем спостерігаємо інше, не менш ганебне: ставленці Москви в Україні пропихають до видавничих плянів якнайбільше російських книжок, видань російською мовою. Більші й більше виходить на нашій поневоленій Батьківщині книжок, на яких українського тільки й того, що зазначено місце друку: Київ, Харків, Львів, Одеса... У „Радянській Україні" з 19-го червня був відгук на недавно виданий у Києві чудовий переклад „Одисеї" на українську мову Бориса Тена. Там, між іншим, сказано: „Тираж книжки, як для нашої республіки, мізерно малий". Ще не маємо тієї книжки і не знаємо, який її наклад, але сама совєтська преса характеризує його як „мізерний". В Українській ССР немає місця для великого Гомера. Москва не бажає, щоб у сфері великої української культури почували себе як вдома і Гомер, і Аристофан і Шекспір, і Сервантес... Нехай українці п'ють цілющий нектар західної стародавньої культури не безпосередньо, а — якщо вже п'ють — то в московському „перєводє", а не рідною мовою... Це один з аспектів русифікаційної політики хрущовських „інтерналіоналістів" у СССР.

Обтинаючи українські видання „до самого стовбура", окупант всіляко протегує російськомовну книжку. Російські книжки не лише довозять в Україну і продають їх відносно дешево: українські видавництва змушені самі видавати книжки... мовою „старшого брата". У першій половині 1964-го року в таких видавництва УССР, як „Наукова Думка", „Каменяр", „Карпати", „Крим" та „Донбас", вийшло разом 20 нових книжок-назв. З них українською мовою — рівно 10, а другий десяток — російською, себто аж 50%. При чому „Українська драматургія на початку 20 століття" О. Ставицького вийшла накладом 2 800 примірників, а якогось Д. Ткаченкова „Овеянный славой" — 50 000 примірників; „Пісні великого Кобзаря" — 10 000 а якісь „Родники бьют из земли" — 30 000 примірників; оповідання та нариси Інгульського „Ватра" вийшли у В-ві „Каменяр", у Львові накладом 5 200 примірників, а нариси Рофтопулло й Корольова, у В-ві „Донбас". „Сын донецкой земли" видано накладом в 9 000 примірників. Мало того, що „старший брат" дійшов уже до 50% у „добровільному виборі мови" в Україні, то ще й у накладах визначає російській книжці в Україні куди ширші дороги до читача.

Справді, коли далі мовчати — а тут у нас покищо в справі оборони прав української мови дуже мало зроблено, — Москва готова ще більше посилювати русифікацію, яка одного дня може стати дійсною загрозою для України. Настав час воєдино зібрати розрізнені виступи Владик Українських Церков за океаном, видатних українських учених письменників, виступ сенатора Юзика в Канаді, всі інші матеріяли, що стосуються оборони права української мови на життя між іншими мовами народів світу. Пора почати широку акцію в обороні української мови проти нищівних намагань розпинателів української мови.

ҐОЛДВОТЕР — МІЛЛЕР

Республіканська Крайова Конвенція найменувала минулого тижня кандидатом на президента арізонського сенатора Беррі Морріса Ґолдвотера, а кандидатом на віце-президента конгресмена з Нюйоркського стейту Вілліяма Едварда Міллера. Перший з них походить з південного Заходу, а другой з північного Сходу, і таким робом обидва вони балянсують територіяльно цю велику країну. Доповнюють вони себе і під релігійним оглядом: Б. М. Ґолдвотер є членом Єпископальної Церкви, а В. Е. Міллер — Католицької.

Беррі М. Ґолдвотер народився 1-го січня 1909-го року, за три роки перед тим, як Арізона стала стейтом ЗДА. Охрещений він був у катедрі св. Тройці у Фініксі в Арізоні. Проте, пізніше казав він не раз, що „гордий із того, що походить від жидівських предків".

Його батько, Барон Ґолдвотер, в молодості був елегантним чоловіком і одружився з медичною сестрою Джозефіною Вілліямс, яка переселилася з Невади до Арізони, щоб скріпити свої легені. Вона була відданою членкинею Єпископальній Церкві, і Барон Ґолдвотер прийняв її віровизнання за своє, вирікшися при вінчанні Мойсеєвої віри. Помер він 1929 року, а дружина його живе й досі, маючи 90 років.

Дід нинішнього республіканського кандидата на президента називався Майкел Ґольдвассер і прибув до ЗДА із містечка Конін на Познанщині. З Польщі виїхав був до Лондону, звідтам до Каліфорнії і нарешті до Арізони. Його дружина була здібною жінкою, яка вміла собі порадити в житті, знала добре, як обходитися з рушницею та з револьвером і любила грати в карти, коли вдома були гості.

Беррі Ґолдвотер, закінчивши початкову школу, вступив до середньої (гай скулу), але навчання давалося йому важко і тому він перейшов до військової академії у Вірджінії. Закінчивши академію, Ґолдвотер почав студіювати в Арізонському університеті, але його не дуже цікавила наука і він покинув університет і пішов працювати до департаментової крамниці, яку мала його родина.

З Беррі Ґолдвотера вийшов здібний і винахідливий купець: він спроєктував оригінальну чоловічу одежу для пустині, а запроєктована ним чоловіча білизна здобула йому широку популярність. Важко працюючи, він занедужав був на нерви і мусів довгий час відпочивати. Військову службу відбув він у летунстві і тепер має рангу генерал-майора резерви. Він не брав активної участи в бойових діях під час останньої світової війни, бо зайнятий був транспортуванням літаків до Індії.

Після світової війни Беррі Ґолдвотер вернувся до праці в департаментовій крамниці, але вже в 1950-му році рівночасно з успіхом керував виборчою кампанією під час губернаторських виборів в радіовій стації у Фініксі. В 1952 році, за намовою сенатора Еверетта МекКінлі Діркcена, який 29-го липня виголосив номінаційну промову в Сан Франсіско в його користь, — кандидував на пост федерального сенатора і переміг демократа МекФарленда, хоч мало хто вірив, що власник крамниці зможе перемогти такого відомого політика. Пізніше Ґолдвотер казав: „Я зрозумів тоді, що це значить кандидувати на списку, що його очолював Айзенгавер. Я на хвості його плаща заїхав просто до Сенату".

У Сенаті Ґолдвотер був консерватистом, хоч Айзенгавер хилився до ліберального крила республіканців. Айзенгавер пам'ятає досі ворожі слова арізонського сенатора. „Одного Айзенгавера вистачає на цілу ґенерацію!". Ґолдвотер називав уряд Айзенгавера „десятицентовою крамницею нового розподілу". Теперішня політична програма Ґолдвотера відома із республіканської виборчої плятформи.

••

Представляючи на конвенції конгресмена Вілліяма Едварда Міллера, підкреслювали, що він ніколи не програвав виборів, і 7 разів був вибраний на конгресмена. Це мало б бути добрим знаком, що й у змаганнях за становище віце - президента восени цього року він переможе 8-ий раз в своєму житті. Правда, виборчий округ в Нюйоркському стейті, де лежить місцевість Лакпорт, що має 26 000 мешканців, це не ЗДА із 192 000 000 мешканців, але щастя є завжди щастям, коли воно когось тримається.

Е. В. Міллер народився 22-го березня 1914-го року. Він закінчив Нотрдамський університет і правничий факультет в Олбані. Після того чотири роки працював як адвокат у рідньому місті Локпорті (1938-1942) і три роки відслужив при війську. В 1945-му році в ранзі першого ляйтенанта був приділений до військового суду і також як помічник прокуратора брав участь у нюрнберзькому процесі. Вернувшися з війни працював як окружний прокуратор, а в 1950-му році був вибраний до Конгресу, де працює й досі.

Вілліям Міллер одружився 1943-го року і має четверо дітей — 20-ти, 17-ти, 5-ти і 2-ох років.

Міллер запізнався із своєю дружиною, коли вона виступала як свідок в судовій розправі, в якій він був прокуратором.

У Конгресі Міллер належав до консервативної групи республіканців. В 1963-му році підраховано, що на 100 голосувань лише 10 разів голосував він разом з ліберальним крилом республіканців. Прихильники Міллера подивляють його активність і лише йому приписують ту заслугу, що в 1960-му році, коли він був головою республіканської виборчої комісії, республіканці збільшили число своїх місць на 22, хоч тоді не було президентських виборів.

У половині 1961-го року Міллер був найменований на голову Республіканського Комітету. Губернатор Рокефеллер підтримав був його кандидатуру, кажучи, що він успішно атакуватиме Демократичну партію короткими заявами про її помилки.

І Міллер оправдав покладені на нього надії. В одному із своїх виступів він сказав, що демократи мають у Вашингтоні крамницю з фарбами, щоб „вибілювати" своїх людей, зокрема Бейкера, який скомпромітувався як урядовець в Сенаті. У половині 1961-го року, коли президент Кеннеді виїхав на зустріч із Хрущовим у Відні, Міллер заявив, що Кеннеді хоче таким способом скріпити свій престиж, що понизився був внаслідок невдалого висаду на Кубі.

Як консерватист Міллер підтримував сенатора Ґолдвотера в його змаганнях здобути номінацію на президентського кандидата. Ґолдвотер вибрав собі його як кандидата на пост віце - президента. Його доля у листопадових виборах залежатиме від успіхів арізонського сенатора.

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ НА СВІТОВІЙ ВИСТАВЦІ

ПРОМОВА ГОЛОВНОГО ПРЕДСІДНИКА УНСОЮЗУ ЙОСИПА ЛИСОГОРА ПІД ЧАС ВІДКРИТТЯ

Нам приємно привітати Вас, учасників і глядачів програми Українського Дня на нюйоркській Світовій Виставці, що з нею виступають американські українці з метрополітальної округи Ню Йорку під патронатом Українського Конгресового Комітету Америки.

Музика і спів, що їх Ви будете слухати, танки та чудові народні одяги, що їх Ви будете оглядати, є продуктом культури, яка має тисячолітню історію і традицію. Не зважаючи на трагічну політичну історію України, як нації, особливо ж у час теперішнього важкого і жорстокого її гноблення тиранією комуністичного імперіялізму, український народ протягом усіх сторіч свого існування був тісно зв'язаний із здобутками своєї національної культури і продовжував розвивати, поліпшувати та прикрашувати свій щоденний побут згідно із вимогами свого національного характеру. Надихані почуттями незвичайно глибокого прив'язання до батьківщини, родини і традицій, як також побожною пошаною до Всемогутнього Бога, українське мистецтво, музика, пісні і танок відбивають у собі високочуттєву і незвичайно багату духово-національну вдачу українців. В найглибшому розумінні — це здоровий і чистий погляд на життя, базований на пошані, любові й розумінні — на духових елементах, що їх світ сьогодні так дуже потребує.

Бажанням виконавців, що виступатимуть перед вами, є познайомити Вас із культурними надбаннями їхніх предків, духовою спадщиною, що збагачує Америку і робить Україну надією людства. Виконавці нашої програми хочуть також пробудити у вас усіх інтерес до пізнання України і її народу. Україна з її 45 мільйонами населення і територією більшою, як Польща та Югославія, взяті разом, є нині поневоленою нацією, однією з багатьох поневолених комуністичною Москвою націй. Величезна більшість українців є жертвами жорстокої дискримінації й експлуатації. Тисячі з-поміж них незаконно ув'язнено, депортовано до таборів невільничої праці, виставлено на важкі переслідування, включно з народовбивством. Важкі умови, в яких вони перебувають, заховані від очей і слуху західнього світу, і тому для багатьох людей на Заході вони здаються неймовірними. Але так само було з бестіяльськими злочинами нацистів, аж поки їх усіх не розкрито після поразки Гітлера.

Проводимо нашу програму у вірі в те, що правда і Боже слово переможуть в усьому світі. Вона покаже нам наочно досягнення і незвичайні таланти української нації й українців, які ніколи, не зважаючи на важкі й тверді кайдани неволі, не зрікалися своїх національних прав. Ми віримо, що народові, який виявляє таку рішучість і витривалість у зберіганні й культивуванні своїх історичних традицій, не можна заперечити права на політичну незалежність. Ми віримо, що справедливість і чесна програма боротьби за визволення такого талановитого народу допоможуть використати всю його енергію і здібності в утривалюванні миру в усьому світі і в піднесенні всього людства.

Це шляхетна і велика справа, і ми гаряче апелюємо до всіх людей доброї волі допомагати активно в її здійсненні.

Юра Гуцул

ГОЛОД, ШТУЧНЕ БЕЗРОБІТТЯ І ПЕРЕСЕЛЕННЯ

З листів від рідних із Західньої України можна довідатися про плянований Москвою голод на Україні. Пишуть також про переселення на Далекий Схід частини української людности. З дому просять вуйка в ЗДА, щоб прислав щонебудь, бо „у нас тепер троха криза. Михайло, чоловік Ярині, мав шість місяців відпустки, тепер чекає на працю на місце того, хто піде на відпустку. Я, вуйку, працювала в столовці поваром і з початком червня іду на відпустку, а на моє місце приходить жінка з Кавказу"... Пишуть, що там тепер важко знайти працю: „В нашому селі є понад 30 людей на відпустці; ходять чутки, що будуть записувати на працю десь далеко на схід, але куди—не знати". Повідомляють також, що минулого року був добрий урожай і багато хліба зібрали, а „нам привозять кукурудзяний хліб з міста і на него треба часом довго чекати".

Інший пише до вуйка: „У нас відкрили великий поклад вугля. Я ходжу до праці на нічну шихту 6 км. Тому, що далеко до праці, дістав дозвіл на закуп старого мотоцикля, але їхати не можна, бо нема палива і мотоцикль стоїть, а до роботи ходимо пішки 6 км. до праці і 6 км. додому"... „Дехто має відпустку на півроку, а інші хворіють на легені від підземельного повітря і від виснаження" (дослівно так пише).

В іншому листі з Краю повідомляють: „Петро і Григорій записалися на роботу в гори рубати дерево ще в 1962 році, їздили туди два рази і не можуть дістати там роботи. У нас розбудували залізничні лінії через Косів у гори і через Космач, аж під Чорногору. Там рубають ліси і день - за - днем великі транспорти дерева їдуть у напрямі міста". Дерево рубають люди з Азербайджану, а місцевих до праці не беруть.

Інші повідомляють: „Як святкували Воскресіння Христове? У нас свята пройшли мирно, на Великий день люди з пасками чекали аж до 8.30 вечора тому, що священик має 9 сіл до обслуги і був дуже змучений. Людей було так багато, що не вмістилися на цвинтарі коло церкви, стояли з пасками на вулиці. Відколи стоїть церква, ще так багато людей коло неї не було, як цього року", — пише сестра до брата, яка відбула 11 літ на Сибіру в пряльні, де був старшим небіжчик д-р Княжинський. „Усі паски з чорної муки, а дехто робив запряжку з білої муки, додавав жовтка з яйця і мастив поверх, щоб паска мала вигляд білий, білої муки, а дехто виstругав з дерева паску, побілив яйцем і так ніс святити до церкви". Та жінка повідомляє, що декотрі кавказці - дроворуби приїздили аж з-під Чорногори верхи кіньми святити паску, долаючи понад 50 км. віддалі.

Пригадують і про події 1949-1950 років, що „наші звели великі бої у великому лісі, і там упало їх около півтисячі. Там лежить мій муж, а тоті, що ховали по 50 до одної могили, хоронили також мого мужа, вони тепер на Сибіру, де і я була, мають по 30 років відбути". У березні по 20 роках один був дома три тижні і поїхав назад: „А знаєш, вони сильної будови і витримують"...

Усе це показує, що Москва в Україні пляново обмежує працю, викликує штучне безробіття, щоб потім, нібито через нестачу праці, — вивозити українців на „цілинні землі", на Далекий Схід, як на заслання.

ПОСИЛЕННЯ БОРОТЬБИ З ГОЛОДНИМИ

„Цими днями під проводом голови Верховного Суду УССР В.Г. Загайчука відбувся черговий пленум Верховного Суду УССР... Пленум прийняв постанову „Про посилення боротьби з розкраданням, розбазарюванням і псуванням зерна та хлібопродуктів" і зобов'язав суди республіки посилити боротьбу з цими злочинами"... („Радянська Україна" з 9 липня).

ПРО СТВОРЕННЯ ТЕАТРУ „АТЕ,СТ"

Якийсь А. Лебединський на сторінках „Радянської Культури" з 12 липня вимагає створити спеціяльний антирелігійний театр під назвою „Атеїст", що був би одночасно „координаційним центром для антирелігійної пропаганди" засобами театру. Він повідомляє, що в Одесі вже є „зав'язка" такого „театру" і що він ставив такі антирелігійні п'єси, як „Бабка ворожиха і ангел" Ольшанського, „Леа" Ю. Смуула та ін.

Федір Дудко

МОЯ МОЛОДІСТЬ

(СТОРІНКИ З АВТОБІОГРАФІЇ)

(6)

Коли я мимохідь згадав про паски й про кутю, то мушу на цьому місці сказати, що з Карильським у мене тісно зв'язані спомини про рокові великі свята: про різдвяні святі вечері з кутею, бо майже щороку мої батьки їздили туди на Різдво й забирали нас із собою, про колядників, про щедрівників, про посівальників на Новий Рік, про кроплення свяченою водою хати на Йордань, про таємничу емблему, яку завжди виписував крейдою на дверях дяк, коли приходив разом із священиком кропити хату, про розкішні великодні писанки й крашанки, про „христосування" на Великдень, про свячення спасівських яблук, про всі пости в році, про всі варива й печива в часі цих свят і т. д. Ні одно з великих свят не переходило без того щоб бабця не готувала перед ним міцної солодкої варенухи. Усіх цих традицій незмінно трималися в дідовій хаті, і всі ці традиції мимоволі вростали в наші дитячі душі.

У діда було чимало челяді — хлопців і дівчат. Господарство було велике — було коло чого попоходити. Одні приходили на працю, другі відходили, але був один чоловік, дід Яків на ім'я, який постійно жив на дідовому хлібі й нікуди від нього не відходив. Історія цього діда Якова цікава.

Десяток років перед моїм народженням на світ Божий до діда Прокопенка прибився старший уже літами безпритульний чоловік і попросився жити в нього „за кусень хліба".

Це означало, що він ставав добровільно на роботу до діда, не вимагаючи ніякої за це платні. Був цією людиною згаданий дід Яків. Для нього була побудована в саду окрема хата, і він жив у тій хаті анахоретом. Хата ніколи не замикалася, але зайти до неї без дідового дозволу, особливо жінкам, рішуче заборонялося. Їсти приносили дідові з кухні. Дівчина, бувало, підійде з мисками до дідової хати, покличе його крізь двері в сінях і поставить миски ззовні на призьбі. Дід виходив із хати й забирав миски. Але траплялося, що діда вдома не було. Тоді обід чи сніданок стояв надворі й стиг. Бувало, що котрийсь із псів, занюхавши їжу, скидав мордою покришку з мисок і споживав те, що було призначене для діда. Але дід Яків ніколи за це не гнівався на псів. Він лише докоряв їм:

— Ач який — обід мій із'їв! Та що зробити — битись не станемо. Щоб у другий раз — чуєш — не робив мені цього.

Дід Яків — ця неграмотна, „без роду й без племени" людина, був багато обдарований природою різними здібностями. Був він добрим теслярем, столяром, ковалем, боднарем, різьбарем, різного роду конструктором і винахідником. Усі вози в дідовому господарстві були зроблені руками діда Якова. Усі діжки, відра, коновки, граблі, лопати, вулики, дерев'яні лави, ночви, рами та всякі вироби з дерева були роботою його золотих рук. А які хитрі й цікаві виграшки з дерева виробляв він для нас, малих! Можна із стопроцентовою певністю сказати, що коли б дід Яків народився був в іншій країні і здобув там сяку-таку освіту, з нього вийшов би великий винахідник. Один був лише мінус у діда Якова: він погано чув. Щоб щось сказати йому, треба було кричати над самим його вухом.

Спогади про цього діда на еміграції в Польщі послужили мені темою для написання оповідання „Дід Яків", видрукованого вперше в 1923 р. у Львові.

Був серед неграмотної темної челяді у діда Прокопенка ще один бездомний хлопчина, на ім'я Порфир Деницук, який згодом випадково „вибився в люди" і став знаним на Кролевеччині суспільним діячем і великим дорадником діда Прокопенка. Але мову про нього відкладемо надалі.

Одно, що було неприємне в Карильському — це комарі. Вдень, коли сонце пекло, їх не було видно, але коли спека починала спадати, вони вилітали з своїх криївок і цілими оркестрами дзвеніли в повітрі. Ці комарі надлітали з болота, що широко розлягалося поміж трьома селами: Карильським, Атюцею і Рожественним. В часі дощового літа цим болотом годі було перейти. Доступне воно було лише в сухих літніх місяцях, коли можна було переступати з одної купини на другу, або взимі, коли замерзало.. В цьому болоті водилися маси всякої пташні й звірини, і мій дядько Василь, як пристрасний мисливець, раював тут. Від самісінького раннього ранку, бувало, він із своїм псом блукав по цьому болоту й на пополудень приносив цілі торби птахів і звірят. Іноді, коли бував у Карильському мій батько, він товаришив дядькові Василеві. Дід мій, як „гласний" земства, вносив до повітового земського уряду не один раз проєкти осушення цього болота в цілях оздоровлення місцевости та використання під посіви величезні площі землі, але всі його зусилля в цьому напрямі лишались даремними.

Добре пам'ятаю бабцине оповідання про те, як вона пізньої осени зустрілася в лісі Кліціровщині з вовком.

Сталося це десь із кінцем листопада, коли в дідовому домі стояла пустка й панувала гробова тиша: Ваня був у далекому Глухові, а я з Віктором у батьків у Шабалинові.

Бабця одягнулась і вийшла на прохід у сад. Перейшла його, і греблею через став ввійшла в ліс Кліціровщину.

Іде. Раптом бачить, як навпроти неї біжить вовк. Бабця зупинилась і, завмерши на місці, піднесла очі до неба.

Вовк спочатку біг, потім зупинився, задумливо постояв на місці й обережно, не кваплячись, підійшов до бабці. Подивись уважно на неї, обнюхав, як пес, і несподівано почав лизати їй руку. Потім відійшов, постояв трохи й тихенько, спустивши хвіст, побіг до болота.

А бабця в страху простояла ще кілька хвилин нерухомо на місці, прийшла нарешті до притомности й, повернувшись, чимдуж попростала до хати.

Завжди потім, розповідаючи про цю свою зустріч із вовком, казала:

— Вовк, коли він не голодний, не є вовком. Люди є вовки.

••

Одного дня в кінці літа, коли я, тоді 4-літній хлопчина, гостював із Віктором у бабці в Карильському, приїхала по нас мама з дворічною нащою сестрою Липою. Переночувала, а ранком другого дня забрала нас додому.

Минувши, як звичайно, знайомі нам села Рожественне й Нехаївку, в'їхали ми нарешті в Шабалинів. Але мама несподівано повідомила нас, що ми вже більше тут не мешкаємо, а що нам треба їхати трохи далі, до якогось міста Сосниці.

З великим болем у серцях переїхали ми з Віктором попри рідну нам шабалинівську садибу Кушніревських, минули село й, якимись незнайомими дорогами поїхали кудись далі.

В селі Спаському під'їхали до ріки Десни й зупинились. Треба було переїздити ріку поромом, а він був на протилежному боці. Візник закликав перевізників, і вони почали вже були готуватись плисти до нас, коли раптом прогудів десь на ріці гудок і з-за сусідньої кручі виплив пароплав. Це була перша машина, яку я бачив у своєму житті, і вона зробила на мене величезне враження тою таємничою силою, що викидала вгору з трохи похилого назад комина чорні клуби диму, крутила колеса по обидва боки пароплава й пхала його по воді. Мою увагу звернуло також те, як люди на протилежному березі швидко розкрутили дерев'яне колесо, на яке була накручена груба обсмолена линва, що висіла над рікою, простягаючись від одного берега до другого, і линва тяжко впала у воду, даючи свобідний переїзд пароплавові.

ДЕНЬ СЕМІНАРІЇ

ПРОМОВА МИТРОПОЛИТА КИР АМВРОЗІЯ СЕНИШИНА В ПИТСБУРҐУ

„Жнива великі, та робітників мало. Просіть, отже, Господаря жнив, щоб вислав робітників на свої жнива". (Мат. 9, 38)

Щиро дякую Високопреподобним Отцям, всім Товариствам й Організаціям, Членам Парохій і Гостям за пам'ять про наших семінаристів, які потребують допомоги.

День Семінарії є чимось новим з назви, але давній змістом, бо сягає часів Господа нашого Ісуса Христа та Його учнів, Апостолів. Розважаючи про Христове священство, св. Павло, Апостол Народів, сказав: „Ісус Христос учора й сьогодні — той самий навіки" (Євр. 13,8).

Як колись Ісус Христос велів молитися за покликання до духовного стану, бо „жнива великі", так і сьогодні той самий Христос через Христових Намісників, Єпископів та духовенство кличе ідейних юнаків та апелює до сердець усіх людей, щоб молилися за збільшення рядів духовенства.

Кілька років тому я чув цікаве оповідання одного старшого єпископа-ювілята в ЗДА який з приводу срібного ювілею свого єпископства відвідав Христового Намісника, Папу Пія XII. При першій зустрічі Св. Отець запитав єпископа-ювілята, як мається справа покликань у його єпархії. Єпископ-ювілят відповів, що немає задовільного числа покликань. Продовжуючи розмову на цю тему, Папа запитав, чи єпископ, духовенство й монашество моляться за зріст покликань до священичого і монашого станів. На це єпископ відповів, що він самий молиться, але з одержаних звітів знає, що також і духовенство з монашеством моляться в цьому намірені. Ще одно питання завдав Св. Отець, єпископові: А-ле чи всі родини, батьки, матері та інші вірні моляться за покликання? На цей запит єпископ не міг відповісти, бо не знав, чи вірні його єпархії справді моляться про покликання. Тоді Намісник Христовий доручив єпископові, щоб заохочував теж своїх вірних до молитов, а Господь поблагословить покликання. Так і сталося. Щира родинна молитва пробудила багато родин з їх байдужности, матеріялізму та самолюбства, а їхні діти за благословенням своїх батьків пішли за закликом Христа: „Ходи за Мною!"

Мило нам підкреслити, що в наших часах є тут такі українські родини, які сприймають голос Божественного Спасителя, яким промовляє до сердець юнаків і юначок, у висліді чого вони вступають до семінарій і монастирів, щоб служити Богові, своїй Церкві і своєму народові. Але також правдою є, що в багатьох родинах покликання під впливом модерних течій зісвітчення батьків не приходять до вияву. Тому треба пробудитись з байдужности та подумати про духову майбутність дітей, внуків і правнуків.

Чи ви бажаєте собі, щоб ваші діти, внуки і правнуки були хрещені? Якщо так, то нам треба священиків. Чи ви бажаєте одержати в св. Тайні Сповіді відпущення гріхів, силою Христа? Якщо так, то нам потрібно Божих слуг — священиків. Чи бажаєте приймати Ісуса Христа в Пресвятій Евхаристії? Без священика — Божого слуги не зможете одержати св. Причастя. Чи ви бажаєте, щоб Боже благословення спочило на ваших дітях, внуках і правнуках, як вони будуть ставати під вінець, вступаючи у подружній стан? Якщо так, то тут знову треба священиків. А як буде кінчитись дорога вашого туземного життя, чи ви бажаєте мати тоді священика? Якщо так, то мусите тепер благати Господа, щоб покликав з нашого народу та з ваших родин ідейних юнаків на Свою Службу, щоб могли нести духовну поміч нашим людям і вашим родинам.

Той самий Христос, що під час Своєї апостольської праці кликав апостолів молитись за покликання, той самий Христос доручив також молитися в Господній молитві: „Отче наш" — „Хліб наш щоденний дай нам сьогодні" (Мат. 6, 11). Також і ми просимо у Господа про хліб щоденний, тобто про добродіїв, які своїми пожертвами допомогли б удержати сто питомців нашої Архиєпархії.

Ми старасмося дати нашим питомцям відповідне удержання, науку, релігійне виховання, щоб опісля вони могли успішно працювати для вас, у наших парохіях. Тому просимо, щоб Господь післав нам добродіїв, які хотіли б скласти пожертву принаймні на одне снідання для всіх питомців, тобто 50.00 дол. Маємо надію, що знайдуться також добрі люди, які замовлять принаймні один обід для всіх питомців, на який потрібно 100.00 дол. Осмілюємось просити пожертви теж на вечерю для питомців, бо вони не повинні йти голодними на відпочинок. Вечеря для одного питомця коштує 1.25 дол., а для сто питомців — 125.00 дол.

Впродовж дотеперішнього існування наших семінарій, Господь у Своїй безмежній доброті не забував про наших семінаристів, а завжди посилав шляхетних добродіїв, які не жаліли своїх пожертв на виховання майбутніх священиків. Маємо в Бозі надію, що Всемилостивий Господь і надалі спомагатиме нашій Семінарії Своєю ласкою. Хай Ісус Христос, Найвищий Архиєрей, благословить тих батьків, що радо дали своїх синів і дочок на службу Господеві, а всіх щедрих жертводавців, які причинилися до удержання наших семінарій, хай спасе і помилує.

П.С. Пожертви на виховання Семінаристів просимо висилати до Митрополичої Канцелярії у Філядельфії на адресу:

Archbishop's Chancery Office, 815 North Franklin Street, Philadelphia, Pa. 19123.

Семінаристи Колегії св. Василія Великого в Стемфорді (усі з Філядельфійської Архиєпархії) в шкільному році 1963/64.

Українська хроніка

● Козацька місячно газета „Казак" у Франції, з місяця липня, помістила поздоровлення всім українцям у вільному світі з нагоди відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні. Замітку „Славна громадо українська" надруковано українською мовою, хоч більшість матеріялів у цій газеті публікується російською. Поздоровлення-привіт передано „в імені всіх козаків, об'єднаних у Козацькому Національно - Визвольному Рухові та зокрема в імені Козаків - Чорноморців — нащадків славного Запоріжжя".

● Курс Українознавства для молоді у Франції відбудеться між 2 і 23-им серпня, в місцевості Серіньяк, поблизу Шале, в департаменті Шарант. Цей курс влаштовує Головна Управа Української Народної Єдности і Організація Української Молоді у Франції. Учасники курсу будуть розділені на дві вікові групи, для легшого сприймання викладів.

ВОЛОДИМИР ГІРНЯК

(1897 — 1964)

Світлої пам'яті Володимир Гірняк народився у 1897 році в містечку Струсову на галицькому Поділлю. Там покінчив народну школу міського типу. Середню школу почав у Коломиї, а закінчив її у Рогатині після першої світової війни. На львівському університеті студіював та дістав диплом з біології і хемії. Довший час працював у Львівській фабриці содових та мінеральних вод „Здоровля" у забудованнях світл. пам. архитекта Левинського як бухгальтер і директор. Ця фабрика була власністю д-ра Юліяна Гірняка та пок. дружини Олександри. Так само вів деякий час і фабрику мила, засновану теж його братом д-ром Юліяном.

Під час т. зв. великого „ісходу" Володимир Гірняк виеміґрував з дружиною д-р Галею Носковською до Австрії. Звідси виїхав до Америки. Довго працював в одній промисловій фірмі у Ню Джерзі, заки перейшов на працю до головної Канцелярії УККА, де виконував дуже солідно складне книговодство. Останньо був ще секретарем Фінансової Комісії при Екзекутиві УККА.

Захворів нагло на серцеву недугу в горах під час відпочинку при кінці тижня. Хворого перевезено до шпиталю в Порт Джервіс (стейт Ню Джерзі) у горах. Мучився довго внаслідок різних комплікацій. Помер 26-го червня 1964 р. в тому ж шпиталю у 66 році життя. Похоронні обряди з панахидами відбувались у похоронному заведенню П. Яреми. Похорон відбувся 30-го червня. Після Богослуження та панахиди у церкві св. Юра в Ню Йорку відвезено тлінні останки покійного Володимира на філядельфійський цвинтар „Факс Чейс", де він спочив біля могили старших братів о. Юстина й д-ра Никифора.

Покійний Володимир походив із славної в нас Родини Гірняків. Його батько Йосиф Гірняк був дяком у Струсові. Жив з дяківства і ніякого ґрунтового господарства не мав. Родина Йосифа Гірняка мала сімох синів. Володимир був наймолодший і фізично мабуть найделікатніший. Не зважаючи на те, Покійний вступив був до Українських Січових Стрільців. Пізніше був старшиною Української Галицької Армії. У Львові належав до численних українських організацій, а в тому і до „Червоної Калини". Ніколи не жалів грошей на українські національні цілі як на Рідну Школу, на українських інвалідів, на „Просвіту" та інші пекучі національні потреби.

Ще далеко до другої світової війни покійний Володимир побував у ЗДА і в Канаді з львівським ляльковим театром.

З сімох синів Йосифа Гірняка осталось між живими не багато, бо тільки д-р Юліян Гірняк, відомий хемік, видатний педагог та промисловець і широкознаний режисер та актор Йосиф Гірняк, колись тісний співробітник і співтворець театру „Березіль", очолюваного св. пам. Лесем Курбасом. Найстарший брат о. Юстин Гірняк помер в Америці; д-р Никифор Гірняк відомий педагог і автор деяких фахових праць та спогадів про УСС-ів і зокрема про т. зв. ЧУГА, себто ту частину УГА, що залишилась була під большевиками та про її долю, помер теж в Америці. Ветеринар д-р Евген Гірняк помер на 72 році життя в рідному краю. Омелян Гірняк, учитель недалеко Станиславова, був розстріляний німцями разом із сином.

Родоначальник цієї родини Йосиф Вірняк дав усім тим синам не тільки родинне виховання, але вищу освіту. Це очевидно, на ті часи, був надзвичайний подвиг.

Покійний Волотимир не раз розказував із почуттям не тільки вдоволення, але й гордости про свого Батька, про улюблену Матір та про всіх своїх братів, які, добившись становища, помагали не тільки Родичам, але й молодшим братам. Співжиття між братами було все зразкове і якнайкраще. Покійний Володимир любив цілу свою Родину, пишався нею. Були в нього деколи хвилини, в яких він сам із себе сміявся, оповідаючи про своє минуле. Це рідка прикмета такої самокритики чи самоаналізи. Влодзьо був милим другом та совісним співробітником. В останніх днях перед недугою намічував собі пляни не тільки на найближчий час, але й на дальше майбутнє. І нагло та несподівано під час наших подільських сінокосів перелетів до нього почерез океан шевченківський косар та перервав косою нитку благородного, багатого в минулому і повного надій на будуче життя нашого милого друга Володимира.

Осиротив дружину д-ра Галю з Носковських та братів і братанків.

Вічна Йому Пам'ять!

Василь Мудрий

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ:

У справі об'єднання СВУ

В „Свободі" з 2 липня ц. р. подано на 4-ій сторінці т. зв. „Спростування" за підписом п. Ємця та п. Терентюка, буцім то не було жадного об'єднання СВУ.

В цій справі Комісія, в склад якої увійшли представники обох СВУ, подала попередній комунікат про об'єднання, і яке було поміщено в „Свободі" з 4 червня 1964.

Я, як член згаданої Комісії, додатково вияснюю, що об'єднання обох СВУ дійсно відбулося і п. Ємець та п. Терентюк підписали деклярацію об'єднання. П. Ємець, як номінаційний голова ГУ СВУ Америки мені особисто та п. Яркові дав особисто доручення вести переговори в справі об'єднання обох СВУ, але його та п. Бутка з Ню Йорку, який також підписав протокол в цій справі, становище чомусь змінилося щодо об'єднання і, мабуть, не до вподоби. Тому вони безвідповідально подали таке „спростування", яке практично не має жадного значення і через що вони порушили попередньо нами підписану постанову.

Ор. Ховайло
другий заст. голови ГУ СВУ в ЗДА, орг. реф. та член Комісії Об'єднання обох СВУ.

Вийшов словник приказок

У Києві вийшов з друку своєрідний словник приказок-приповідок, під двома заголовками: „Пословица не мимо молвится" — „Нема приповідки без правди". Зібрала, упорядкувала й переклала відповідно до духу української мови понад 600 приказок Н. Беленкова. „Хоч як близькі, примірoм, російська і українська мови, близькі і взаємозрозумілі, проте спільнозвучних приказок у них не багато". („Вітчизна" ч.4).

Вісті з Австрії

Збори наших організацій в Австрії.

22 березня відбув свої Звичайні Загальні Збори Український Жіночий Союз у Відні. Дотеперішня голова, почесний член і заслужена жіноча діячка із-за слабого здоров'я була змушена з резиґнувати з головства. Після звітів і дискусії вибрано нові керівні органи УЖС. Управу очолили як голова відома жіноча діячка з Дрогобича і Львова та бувша голова УЖС Франції, жінка відомого дириґента і організатора хорів в Галичині сл. п. о. Северина Сапруна, пані Анна Сапрун, як містоголова, пані Ольга Сас-Залозецька, дружина сл. п. проф. д-ра Володимира Залозецького (зі Львова, Відня і Грацу) та як секретарка пані проф. Катруся Гладилович і пані мґр. Віра Буш та пані Софія Гавриш, Стефа Тайль, Анна Потурай, Стефа Ґотшліх, Анна Мельничук і Галина Рахліцька. До Контрольної Комісії увійшли пані Грех Мирослава, Люта Марія і Марія Донцова, знана жіноча діячка.

18-го квітня відбулися Звичайні Загальні Збори УКТ-ва Буковина. По звітах і дискусії перевибрано Управу т-ва. Головою зістав дальше дипл. інж. Евген Мигайчук, а містоголовами радник Микола Іванович і Іван Циганюк. До нової управи ввійшли представники різних напрямків, так, що це є запорукою, що праця піде успішно. До нової управи вибрано дипл. інж. Мацюка, д-ра В. Крихтюка, д-ра С. Буша, п. Дмитра Рахліцького, п. П. Бабича, д-ра Зарецького.

Православна Служба Божа в дні 3-го травня ц. р. у Відні.

На Великодні Свята після старого стилю відбулася стараннями Православного Братства ім. св. Володимира у Відні в старокатолицькій церкві в III окрузі Відня Співана Служба Божа, яку відслужив о. парох зі Зальцбурга УПЦеркви, о. Маркіян Кардашенко, який теж виголосив відповідну проповідь та побажав вірним веселих свят. Відтак відбулося посвячення пасок. Присутніх було 50 осіб. Багато труду і праці при зорганізуванні Богослуження вложили голова Братства дипл. інж. Лука Гавриш, радник М. Іванович, Дмитро Рахліцький та інші члени Братства, як теж секретарка Братства пані мґр. Віра Буш.

Д-р Сергій Наклович

Замість квітів на могилу Дорогої і Незабутньої Сестрінки, Сестри і Тети
бл. п. ГАЛІ з ЛАГОДИНСЬКИХ ЗАЛЕСЬКОЇ
складають 40 долярів
на Видавничий Фонд „Кодексу Українських Народних Мелодій" д-ра З. Лиська при УВАН у ЗДА
Олена САНОЦЬКА
Лідія КУЧЕРСЬКА
Емілія і Олександер САНОЦЬКІ з доньками
Таня і Анатоль ВЕДРІІ

В 40-ий день смерти
бл. п. проф. СЕРГІЯ ЛИТВИНЕНКА
15 долярів
на Українських Інвалідів
зложили
Ольга Стефанія та д-р Климентій РОГОЗИНСЬКІ

Замість квітів на свіжу могилу Дорогого Друга
д-ра БОГДАНА НЕДІЛЬСЬКОГО
складають $10.00
на Українських Інвалідів.
Марія і Василь ПАЛІДВОР

Ділимося сумною вісткою із Рідними й Знайомими, що у четвер, 25-го червня 1964 року в далекій Україні упокоївся у Бозі на 78-му році життя наш Найдорожчий
МУЖ, ТАТО, ДІДУНЬО і ВУЙКО
БЛ. П.
МИХАЙЛО ГОРОДИЛОВСЬКИЙ
учасник Визвольних Змагань і бувший адвокат у Золочеві, Зах. Україна.
У глибокому смутку:
дружина — ОЛЕНА, в Україні
син — Д-р ЮРІЙ із дружиною ОРИСЕЮ і дітьми ЗІРКОЮ і МАРТОЮ
ближча і дальша Родина в Україні і Америці

З глибоким смутком повідомляємо Рідних, Приятелів і Знайомих, що дня 3-го липня 1964 р., на 68-му році трудолюбивого життя, відійшла у Вічність по чотирьох тижнях недуги наша Найдорожча
ДРУЖИНА, МАМА і ТЕЩА
бл. п.
КАТЕРИНА ГРИГОРІВНА з Скориків НАРІЖНА
Покійна походила з м. Кобиляк на Полтавщині. Від'їжджаючи з Рідної Землі, залишила там частину своїх рідних, з якими їй уже не судилось бачитись. Останні роки свого земного життя мешкала разом з чоловіком, дочкою і зятем у м. Портленд, Ореґон, де й була похована дня 7-го липня 1964 року.
В глибокій жалобі:
чоловік — МЕФОДІЙ НАРІЖНИЙ
донька — ПОЛІНА ФИЛОНЕНКО
зять — ПАВЛО ФИЛОНЕНКО

Д-р Василь Лев

Перед з'їздом учениць і вчителів гімназії СС Василіянок у Львові

З'зд учениць і вчительок та вчителів колишньої Гімназії СС Василіянок у Львові, що відбудеться 12 - 13 вересня 1964 р. на Союзівці, це замітна подія, зв'язана з історією нашого шкільництва на рідних землях, з історією жіночого руху і громадянської та культурно-національної праці вихованок тієї школи, що в цьому році відзначує 50-річчя першої і25-річчя останньої матури. Ніхто перед 25-ма роками не сподівався, що буде це остання матура і що прийдуть важкі часи для цієї школи, як і всього шкільництва на західно-українських землях. Ніхто не сподівався, що московсько-більшевицький режим захопить тоді і цю останню частину українських земель, запровадить свою шкільну систему, перемінить цілковито обличчя, форму і зміст тієї, як і інших шкіл, знівечить її довголітні традиції та ідеали українського національного виховання.

Продовж 33-ох років Гімназія СС Василіянок у Львові відіграла велику виховну і громадську ролю в історії українського народу. Ведена з дозволу нашої духовної влади у Львові під опікою Митрополита Андрея Шептицького, тепер Слуги Божого, гуртувала учениць — доньок усіх суспільних шарів, давала їм глибоко моральне й етичне виховання, основні знання середьошкільних предметів, потрібних для вимаганої на той час середньошкільної загальнообразуючої освіти, підготовляла до студій у високих школах, а далі впоювала в дівчат особисту культуру, глибокі національні почування і настанову до культурно-національної і громадської праці.

50-річчя першої і 25-річчя останньої матури в гімназії СС Василіянок насуває питання: Скільки абсольвенток, чи учениць, що не пройшли усіх років навчання, видала ця виховна інституція? Скільки визначних одиниць-вихованок Гімназії зайняло провідні або керівні становища в нашому суспільстві?

У відповідь на це треба скласти великий список їх, і тих, що зайняли визначні позиції в суспільстві, і тих, що стали рядовими праці, і тих, що крім таких становищ є зразковими дружинами й матерями — виховницями нових поколінь і вкінці, це найголовніше, тих, що поклали свої голови в боротьбі за визволення народу, не жаліли труду й життя, а самовідречено йшли пробоєм до наміченої мети, віддаючи кров у жертву нації.

Треба теж згадати й виховників, директорів, учителів і вчительок і зокрема вчительок - монахинь, що віддали своє материнське серце вихованню молодого українського жіноцтва, вкладаючи ввесь свій труд і знання в ідею любови Бога і Батьківщини. Переймаючи від своїх духовних і світських виховниць і виховників ідеали зразкової праці для Церкви й Народу, учениці Гімназії СС Василіянок ставали на зміну своїх культурних діячок і високо несли прапор служіння вказаній їй меті. А над усіми цими прегарними рисами релігійного, морального й етичного та національного виховання стояв німб духового Покровителя й Опікуна Гімназії, Митрополита Андрея й інших висодопоставлених духовних осіб, разом із Сестрами Василіянками і світськими педагогами.

Оце тільки дуже загальний нарис, що дає напрямні для точнішого й подрібнішого обговорення заторкнених проблем під час З'їзду. З'їзд спричинить багато спогадів, подасть багато фактів про Гімназію й назве імена не тільки директорів, опікунів і виховників та виховниць учениць, але також, і головно пригадає минуле присутніх учасниць з'їзду — учениць і тих, що ще в живих, та неприсутні, і тих, що відійшли в вічність, відмічуючи їх місце в історії нашого суспільства на різних ділянках культурної історії нашого народу. Треба сподіватися, що ця подія відіб'ється відгомоном також у наших часописах і ще більше відомостей додасть до фактів і рефлексій під час з'їзду.

Одначе на тому не кінець. Організаційний комітет з'їзду плянує видання пропам'ятної книги, яка стане основним документом з'їзду та основною, всебічною історією Гімназії сестер Василіянок. Сьогодні мало маємо друкованих відомостей про цю Гіімназію. Не знати також, чи та скільки річних звідомлень гімназії, знаходиться в руках бувших учениць або вчителів у вільному світі. Гарна, але коротка згадка про цю школу в праці проф. Степана Шаха: „Львів — місто моєї молодости", Мюнхен, 1955, чч. I—II, стор. 222—228 є на сьогодні тільки короткою нотаткою про Гімназію. Пропам'ятна книга буде ґрунтовною історією цієї школи і, можна б сказати, частиною історії нашого народу, нашого шкільництва і передусім жіночого руху на західньо-українських землях. Ця книга має бути немов одним із уже виданих та запланованих реґіональних збірників, що складаються на велику історію України в минулому і сучасному. Це потрібне тим більше, що на рідних землях окупант старається знищити всі матеріяли про світле минуле нашого народу і публікувати неправдиві і пофальшовані відомості про Україну. Натомість книга про Вімназію СС. Василіянок у Львові міститиме вичерпні матеріяли про місце тієї школи серед інших українських шкіл, тієї школи, що перша на західньо-українських землях дала змогу нашому молодому жіноцтву осягнути загальнообразуючу освіту і відкрила шлях до університетських студій й обняття важливих позицій у культурному і громадському житті нашого суспільства. Тут будуть теж окремі статті і мемуари про Опікуна школи, Митрополита Андрея, директорів, учительок і вчителів і сестер Василіянок, опікунок і виховниць, а далі статті про всіх учениць школи і відомості про них, не тільки тих, що були в школі всіх вісім років, але й тих, що зайняли визначні позиції в суспільстві, а також заслужених дружин і матерів.

Під час з'їзду 12-го вересня ц. р. справа видання пропам'ятної книги буде одною із точок нарад. Тоді й виберется редакційну колеґію збірника. А покищо організаційний комітет з'їзду звертається до всіх колишніх учениць Гімназії СС Василіянок з проханням подавати списки товаришок у своїх клясах, імена вчительок і вчителів у них і позичити для використання в збірнику світлин, що відносяться до життя школи, табльо, навіть матуральних або клясових свідоцтв та різних друкованих вісток про школу, особливо т. зв. річні звідомлення про неї. З тією метою організаційний комітет просить всіх учениць виповняти анкетні листки, потрібні для зібрання матеріялів про точну і всебічну історію школи. Тут одначе можуть бути деякі труднощі саме для тих, що їхня рідня живе в рідному краю, або й мають перешкоди іншого характеру. Тому можна відмітити на анкетному листку, чи дана учениця бажа собі використати всі дані повністю, чи частинно, чо подати своє дівоче прізвище, хоч тепер вона замужня, чи навіть подати своє прізвище ініціялами. На всякий випадок анкетні листки повинні виповнити всі учениці для повности образу розвитку гімназії. Ця пропам'ятна книга, складена на основі друкованих джерел та на основі відомостей і матеріялів поданих живучими ученицями і вчителями має бути вичерпним джерелом для сучасних і грядучих поколінь, має бути частиною нашої історії, а також має нав'язати до тих часів, що таки колись прийдуть, коли наша Батьківщина стане вільною, справді незалежною і суверенною державою. Тоді така книжка, як і інші того роду, буде цінним джерелом для нашого рідного шкільництва, для історії наших жіночих рухів.

НЕГРИТЯНСЬКІ ЗАВОРУШЕННЯ В НЮ ЙОРКУ

Нюйоркська поліція намагається зупинити і розігнати юрбу негритянської молоді, яка зібралася, щоб протестувати проти застрілення 15-літнього негритянського хлопця, що кинувся на поліцая з ножем.

З НОВИХ ВИДАНЬ

Софія Парфанович: „Чарівна Діброва", оповідання і нариси Шикаґо 1964, ст. 202. Друкарня М. Денисюка.

Наша відома письменниця зі Львова й Дітройту збагатила українську літературу ще одним твором, у якому сплела в одну цілість поезію та дійсність, мрії і будні, життя людини і життя природи.

У вступному слові авторка вияснює, що Діброва „чарівна", Передусім тому, що вона наша, українська, що тут почуваємось, як колись дома. Наші люди привозять сюди мрії, радощі й турботи і залишають тут частину своєї істоти. Діброва — це мініятюрна Україна на землях Нового Світу. Вона така сама, як кожна інша українська відпочинкова оселя коло Ню Йорку, Шикаґо чи Торонта. „Всюди, де опинилася українська людина, є Діброва", — пише авторка. Ця людина вилазить „з раковини буднів" і дає себе пізнати такою, якою вона є насправді. І тому, описуючи Діброву, авторка одночасно розгортає на її тлі картину життя й побуту всієї нашої еміґрантської громади, змальовує її духове обличчя, її радощі, турботи та проблеми (виховання „батьків і дітей", вростання в місцевий ґрунт і под.) і тим самим дарує українській літературі документальний твір, що залишиться цінним джерельним матеріяломялом для майбутнього історика нашої еміґрації.

Але авторка цікавиться не лише людьми. „Чарівна Діброва" — то збірка нарисів та оповідань з різними персонажами: людьми, звірятами й рослинами. Усіх їх виводить вона по черзі перед читача, каже їм говорити, діяти або тільки давати себе оглядати. Звичайно ж, людина —на першому місці. Бачимо тут щонедільних гостей, що приїжджають на 'Діброву відпочити, бачимо постійних пожильців Діброви, що її розбудовують або живуть поруч із нею у власних дімках між озером і хащею. Їх змальовує авторка так, як їх бачить — „з різними прикметами і вадами", часом з сатиричною усмішкою, але ж завжди з любов'ю і зрозумінням людської душі.Коли ж буває, і докоряє кому, то робить це майже непомітно, „між рядками", без гніву, радніш з почуттям ніяковости. Деколи її дійові особи згадують минуле — події в Карпатській Україні, перехід залізної заслони з Рідною землею, і ці спогади, не раз повні внутрішнього драматизму, поширюють тематику „Чарівної Діброви" поза рами теперішніх буднів.

Ніжно й по-мистецьки описує авторка природу, яку любить, —відчуває і розуміє так само, як і людину. Софія Парфанович — великий знавець природи, а її картини природи — справжня окраса української літератури. Тож не диво, що природа взагалі — самостійна „дійова особа" збірника, а її діти — тварини, дерева й рослини, оці зайченята, бурундуки, водяні птахи, секвої та под. — майже однорядні з людьми пожильці Діброви, і про них авторка вміє розповісти стільки цікавого, що й про людей.

„Чарівна діброва" розкриває наші очі на чари природи — світу, від якого, на жаль, поволі відчужуємось. Тут розрив-трава „вкриває все підшиття хащі медяно-золотавою оркестрою трубок, що грають на вітрі, грають осінню пісню". Тут „великі червоні ягоди краплями скапують з-поміж уже мертвого широкого листя". Таких поетичних образів у книзі багато. Розділ „Золотіюча хаща" — то ціла поема на честь осінньої природи.

Письменницькій манері Софії Парфанович властива велика спостережливість і докладність описів. Недарма ред. І. Овечко в передмові до збірки стверджує, що „Петра дуже легко відтворити навіть на сцені, а всю чарівну Діброву —на полотні". Про іншу цінну прикмету — вміння писати „на весело", свідчить оповідання „Тихий вечір" про війну пані Меласі з... цвіркуном або епізод-розмова недільних гостей на тему харчування. Не одна сторінка її книжки навіяна емоцією-настроєм, що його авторка вміло передає відповідними словами — образами, напр. „Колись на галявинці були шатра сеньйорів, і тоді, коли не було каплиці, там правилась Богослужба, яку слухали всі, хто живе в хащі: комахи, птаство й дерева-ліс. І разом з людьми співали „осанна!"

А ось кілька зразків поетичної розповіді, збагаченої прикрасами літ.-мистецького стилю: „В озері купаються береги, і сонце миє своє благословенне обличчя"; „Серпик місяця купався в озері, розкривши обійми великій зорі, що дрижала на небосхилі"; „Озеро було як гладка зеленувато-синява сукня Ласкавої Пані, прибрана фальбанами й ніжним білим мереживом". Таким „поетичним мереживом" змережана вся книжка Софії Парфанович.

Книжка про дітройтську „Діброву" написана не тільки для дітройтчан. Це подарунок усім, що ще відчувають чар рідного друкованого слова і шукають у книзі відгомону й синтези життя та того душевного вдоволення, якого деінде не знайти.

Роман Завадович

У Шикаґо вийшла нова платівка „Шевченко в пісні"

З нагоди відкриття пам'ятника Т. Шевченкові у Вашинґтоні, хор „Сурма" в Шикаґо, під проводом проф. Івана Трухлого, наспівав у студії „Універсал Рекордінґ Компані" платівку *„Шевченко в пісні"*. 60 хористів мішаного репрезентативного хору Шикаґо наспівали вісім пісень на слова Т. Шевченка, аранжованих нашими композиторами — в інтерпретації проф. Івана Трухлого: „Заповіт", „Сон", „Сонце заходить", „Кантата", „Думи мої", „Іван Підкова", „Для всіх ти мертва і смішна" і „Вилітали орли". На обкладинці платівки репродуковано фотографію Пам'ятника Косарєві у Вашинґтоні.

Вступне слово проф. Романа Смаль - Стоцького з Маркет Університету. Дохід з продажу призначений для Комітету Пам'ятника Шевченкові.

SHEVCHENKO IN SONG

Президент закликає до війни проти торговців наркотиками

Вашинґтон. — Президент Джансон 16-го липня відбув конференцію з головою окремої Президентської Комісії в справі наркотиків і ліків колишнім суддею Барретом Претименом і закликав урядові аґенції збільшити боротьбу проти тих, які торгують наркотиками. Ця Комісія запроєктувала зміни, які влегшать поборювати торгівлю наркотиками, бо мають цю справу перенести з федерального Бюра в справі наркотиків, що є при Департаменті Скарбу — до Департаменту Справедливости. Лі Вайт має бути окремим зв'язковим між аґенціями, що мають займатися боротьбою проти наркотиків, і Білим Домом. Коли виявиться потреба, то треба буде виготовити додаткову програму поборювання наркотиків.

● У Куритибі, Бразилія, покладено й посвячено перший камінь під будову нової української католицької церкви Різдва Божої Матері. Посвячення, яке відбулося в присутності громади й духовенства, довершив Кир Йосип Мартинець, ЧСВВ, екзарх для українців-католиків у тій країні.

Посмертні згадки

МИКОЛА ЧОЛІЙ, довголітній член Т-ва Подільська Січ 8 Відд. УНСоюзу в Йонкерсі, Н. Й., основник цього ж Відділу та бувший конвенційний делеґат, помер 20 липня 1964 р. на 72-му році життя. Покійний походив з с. Неґівці, пов. Калуш, Зах. Україна. Перед двома роками М. Чолій пойдовів. Полишив у смутку сина Василя і дочку Елеонору та численну союзову громаду. Похорони відбудуться в четвер, 23-го липня ц. р. о год. 9:30 рано з похоронного заведення при 107 Йонкерс Евню до церкви св. Михаїла та на цвинтар св. Йосифа.
Вічна Йому Пам'ять!
Управа Відділу

ВАСИЛЬ МОРИКІНЬ, довголітній член Т-ва Димитрія, 95-ий Відділ УНС в Bath, Pa., помер 13 червня 1964 р. на 79-му році життя. Покійний походив з с. Дзвиняча Горішнього, пов. Турка, Зах. Україна. Покійний полишив у глибокому смутку дружину Феню і одружених синів: Василя, Івана і Михайла, 7 одружених дочок, 20 внуків, 3 братів — Івана і Петра на Україні і брата в Арґентині. Похорон відбувся 16 червня 1964 р. з похоронного заведення в Аллентавні, Па. до Укр. Правосл. Церкви Пресв. Марії в Аллентавні та поховано Тлінні Останки на парафіяльному цвинтарі.
Вічна Йому Пам'ять!
В. Мич, секр.

ОЛЬГА ФІЛЬ, членка Б-ва св. Івана Хрестителя 292 Відділ УНС в Дітройті, Миш., померла 22 червня 1964 р. Покійна родилась в с. Копитів, пов. Сокаль, Україна, прожила 78 років. Полишила у смутку 2 сестри в Україні, 3 синів: Івана, Йосипа, Річарда, 3 доньки: Степанію, Анастазію і Юстину, 13 внуків і 14 правнуків. Похорон відбувся 25 червня 1964 р. з похоронного заведення до Церкви Матери Божої Неустаючої Помочі, при участи рідні, членів Б-ва і приятелів. Тлінні Останки Покійної поховано на цвинтарі Holy Cross.
Вічна Їй Пам'ять!
П. Федик, секр.

ЮРІЙ ГОРОШКО, довголітній член Т-ва ім. Т. Шевченка 52 Відд. УНС в Голійок, Масс., помер 27 травня 1964 р., на 82 році життя. Походив з села Дубно, пов. Ланцут, Україна. До УНСоюзу вступив 1919 р. Покійний залишив в смутку дружину Катерину, 2 синів Йосипа і Юрія, дочку Варвару, зятя Антона, 4 внуки і дальшу родину. Похорон відбувся 29 травня ц. р. з Кат. Церкви, при участи родини, членів Т-ва і знайомих. Похований на цвинтарі Вестфілд, Масс.
Вічна Йому Пам'ять!
Д. Хрупалик, секр.

ТАРЗАН, ч. 5271. Циклоп є самопевний!

— Ви мудро зробили, приймаючи виклик до змагань, — сказав Робертс. — Це збільшить ваш престиж ...

— А чому ж ви турбуєте нас своїм звітом? Чи ви настрашилися цих вдерлкувів?

Велитень вибухнув сміхом. — Ви знаєте добре, що Циклоп не боїться нікого!